

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ СИСТЕМОЮ МОНІТОРИНГУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Гушко С.В.,

к.е.н., доцент, в.о. декана обліково-економічного факультету, Криворізький економічний інститут, ДВНЗ «Криворізький національний університет» ✉

- Д У статті моніторинг розглядається з позиції регулярної фіксації стану економічних процесів, що дозволить в режимі реального часу отримувати інформацію про динаміку економічної кон'юнктури в реальному секторі економіки, більш оперативно проводити аналіз фінансового стану підприємств і найважливіших чинників, що визначають їх інвестиційну привабливість та активність.
- В Моніторинг, управління, аналіз, програмне забезпечення, підприємство.

АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ СИСТЕМОЙ МОНИТОРИНГА ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Гушко С.В.,

к.э.н., доцент, и.о. декана учетно-экономического факультета, Криворожский экономический институт, ГВУЗ «Криворожский национальный университет»

- Д В статье мониторинг рассматривается с позиции регулярной фиксации состояния экономических процессов, которое позволит в режиме реального времени получать информацию о динамике экономической конъюнктуры в реальном секторе экономики, более оперативно проводить анализ финансового состояния предприятий и важнейших факторов, которые определяют их инвестиционную привлекательность и активность.
- В Мониторинг, управление, анализ, программное обеспечение, предприятие.

ANALYTICAL PROVISION FOR MANAGEMENT SOLUTIONS BY THE MONITORING INDUSTRIAL ENTERPRISES SYSTEM

Gyshko S.V.,

Assistant Professor, PhD, acting Dean of the Accounting and Economics Faculty Kryvyi Rih Economic Institute SHEE «Kryvyi Rih National University»

- Д Monitoring from the perspective of the economic processes regular fixation is considered to enable real-time information obtaining about the economic conditions dynamics in real economy, to more quickly analyze the financial condition of enterprises and the most important factors that determine their investment attractiveness and activity.
- В Monitoring, management, analysis, software, company.

Постановка проблеми

Обґрунтування програм стратегічного розвитку підприємств гірничо-металургійного комплексу України та її структурної перебудови потребує більш повної та достовірної оцінки ефективності інструментів і механізмів економічної політики України на процеси, що впроваджуються та відображаються саме на мікрорівні, тобто на промисловому підприємстві ГМК. Як наслідок, актуальності набуває процес удосконалення дослідження шляхом доповнення його системою моніторингу підприємств ГМК України.

Основою моніторингу промислових підприємств є погодження компаній реального сектора економіки на участь у роботі, результати якої представляються підприємствам у формі, що проводиться Міністерством промислової політики України, а саме:

- щомісячного аналізу зміни економічної кон'юнктури, що дозволяє оцінювати поточні тенденції у формуванні попиту і пропозиції в секторі нефінансових підприємств, котрі визначають попит на позикові ресурси і впливають на процентну політику, що проводиться;
- щоквартального аналізу фінансового положення підприємств, що дозволяє отримувати незалежні оцінки результатів господарської діяльності підприємств з позицій формування джерел самофінансування, потреби в позикових ресурсах, а також їх платоспроможності;
- щоквартального аналізу інвестиційної діяльності підприємства, господарської діяльності, що формується під впливом фінансових результатів, а також попиту і пропозиції на ринку капіталу.

Використовуючи статистичну інформацію, Міністерство промислової політики України має можливість проводити незалежні оцінки не лише

макроекономічних тенденцій розвитку економічних показників ГМК, але і практично в режимі реального часу отримувати інформацію щодо динаміки економічної кон'юнктури в реальному секторі економіки, впроваджувати моніторинг фінансового стану промислових підприємств.

Аналіз останніх джерел та публікацій

Зміна філософії управління вітчизняних промислових підприємств сприяла об'єктивній необхідності модифікації економічного аналізу як функції управління, який взаємопов'язаний з іншими функціями управління, розвиває і вдосконалює їх, а також сам розвивається під впливом вимог інших функцій. Зміст економічного аналізу розкривається через призму його структуризації, тому науково обґрунтований розподіл економічного аналізу на складові має відповідати новій ідеології управління [1].

На думку Вагнера Готса, «аналіз рішень, що управляють, припускає розчленовування тієї або іншої складної проблеми на підпроблеми, які легше піддаються логічному й інтуїтивному розгляду. Результати ретельного дослідження кожної з підпроблем належним чином синтезуються, що дозволяє глибше осмислити початкову проблему в цілому» [2, с. 11].

Відомими вченими Кузьмінським А.М., Сопко В.В., Завгороднім В.П. у контексті організації аналітичного процесу дано визначення аналітичної операції як «...дії над економічними даними з метою одержання різних проміжних або кінцевих показників аналітичного характеру, які можуть бути використані для розроблення та прийняття управлінського рішення» [3, с. 106].

Ефективна організація управління оперативною діяльністю підприємства дозволяє удосконалити процес ухвалення управлінських рішень і разом з високим економічним ефектом отримати конкурентні переваги за рахунок підвищення якості продукції і послуг, оптимізації їх вартості, скорочення часу виведення продукції на ринок і зростання лояльності клієнтів.

Як відзначає Сопко В. В., «під час вибору системи показників оперативного аналізу необхідно враховувати наступні умови: охоплення лише найнеобхідніших даних про виконання планових завдань, використання виробничих ресурсів і собівартості продукції; максимального спрощення розрахунків; здобуття комплексної інформації відповідного рівня управління» [4, с. 168].

Розрахунок показників проводиться шляхом аналізу динаміки критичного компонента. Лаза-ришина І. Д. вважає, що «критичний компонент

— це показник діяльності суб'єкта аналізу, який має тенденцію до суттєвих варіацій щорічно» [5, с. 72]. Під час вибору критичного компонента слід враховувати вплив зовнішнього чинника, а саме галузеву ознаку, що дозволить визначити найбільш варіабельні показники, які можна вважати критичним компонентом у системі управління промисловим підприємством з позиції стратегічного розвитку.

У теорії управління важливим принципом є управління за відхиленнями, яке можна визначити як «таку організацію управління системою, коли рішення про коригувальні впливи на систему приймаються на кожному рівні управління на підставі інформації про відхилення від заданих параметрів виконання» [6, с. 22].

Однією з умов реалізації даної стратегії є розвиток внутрішніх компетенцій і механізму самоорганізації моніторингу потенціалу системи управління.

Постановка завдання

Моніторинг, будучи інструментом дослідження ринку, відповідаючи вимогам комплексності, всебічності, динамічності, ієрархічності та об'єктивності, розглядається як регулярна фіксація стану економічних процесів, що відображаються у сфері інтересів об'єкта управління, які здатні сформувати інформаційну основу для ухвалення різних управлінських рішень. На мікрорівні завдання моніторингу можна сформулювати як:

- забезпечення керівництва своєчасною й достовірною інформацією про діяльність та економічний стан промислового підприємства;
- діагностика і попередження збійних, кризових і негативних ситуацій у діяльності підприємства для їх швидкого та ефективного попередження, локалізації й ліквідації;
- формування ключових показників ефективності управління для побудови справедливої системи мотивації;
- забезпечення безперебійної та взаємовигідної взаємодії всіх підрозділів промислового підприємства між собою.

Виклад основного матеріалу дослідження

Основна перевага наявності системи моніторингу на промисловому підприємстві полягає в можливості здобуття інформації, недоступної в рамках традиційної статистичної та фінансової звітності. У зв'язку з цим основна сфера реалізації системи моніторингу — це управління, а точніше інформаційне обслуговування управління в різних сферах діяльності [7].

Як приклад, регулярна фіксація стану економічних процесів в основних фінансових показниках діяльності гірничодобувних підприємств України за 2000-2009 рр., де має місце певна динаміка в показниках:

- собівартості реалізованої продукції;
- рентабельності реалізованої продукції;
- чистому прибутку або збитку.

Первинну роль у процесі організації моніторингу відіграє вибір основних показників економічного стану для включення їх до системи моніторингу з урахуванням особливостей конкретної ситуації (рис. 1).

Модель корпоративної системи показників управління за умов функціонування систем класу ERP SAP розглядається не тільки як інструмент, метою якого є широкоформатний спектр інформації, але і його абсолютно конкретна мета в удосконаленні процесу управління підприємством. Основні суттєві характеристики моніторингу викладено в праці Уілсона Е. «Моніторинг і аналіз мереж. Методи виявлення несправностей» [8], де обґрунтовано базові елементи цієї системи, а також наведено думку автора щодо розуміння ним процесу побудови моніторингу динамічних систем.

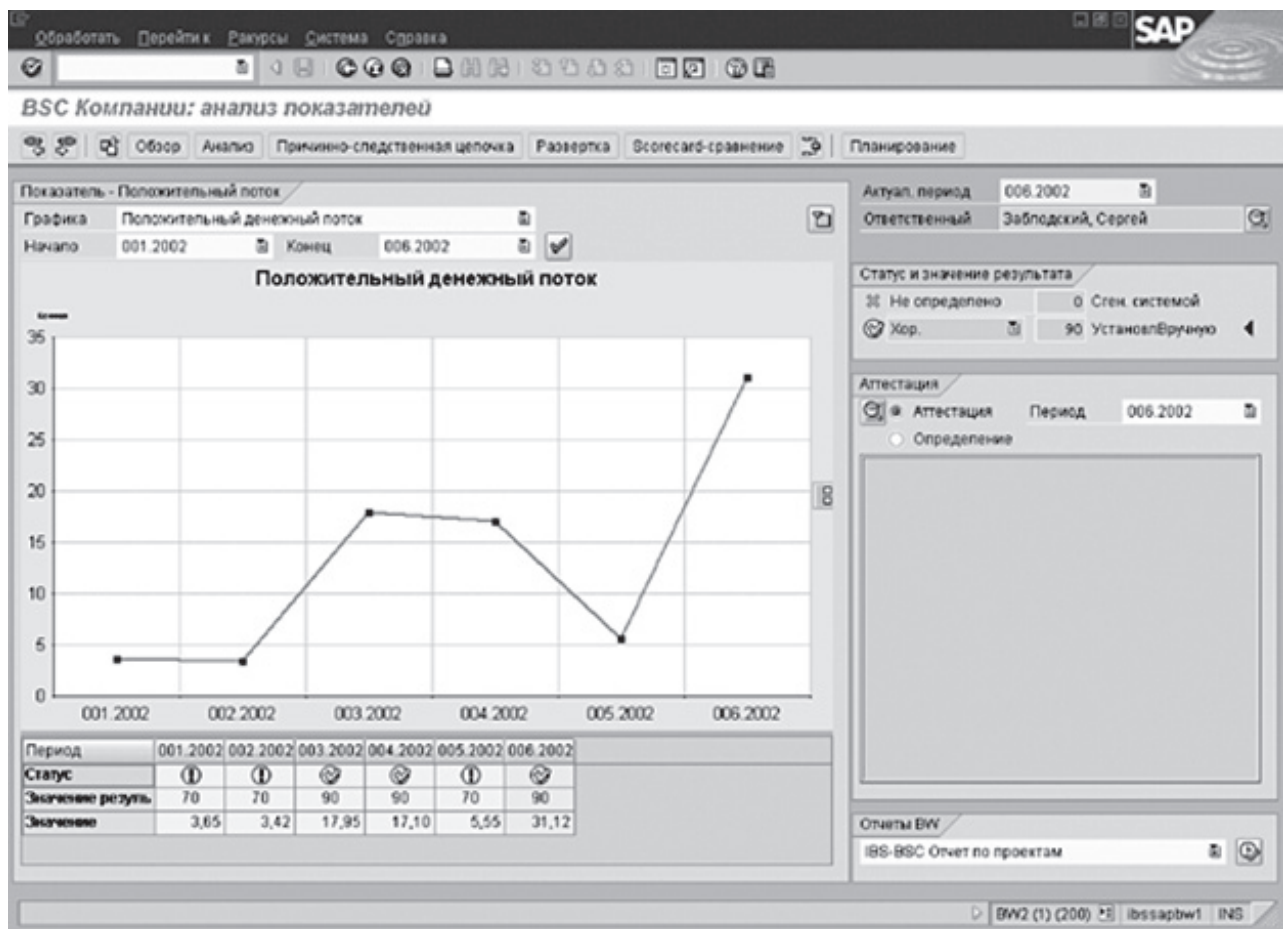

Рис. 1. Приклад реалізації моделі корпоративної системи показників управління за умов функціонування систем класу ERP SAP

Зарубіжні економісти Мак і Онг у своїй роботі «Зміни в структурі власності та структурі управління після первинного випуску акцій» [9] виклали найважливіші компоненти структури системи моніторингу, а також запропонували технічні регламенти і програми для внесення змін до базової конструкції системи моніторингу. У цілому система моніторингу економічного стану промислового підприємства ГМК може мати такий вигляд (рис. 2).

Реалізація моделі корпоративної системи показників управління в ERP-системі передбачає

визначення певних параметрів (рис. 3). Оскільки показник буде вимірним, він повинен мати свою одиницю виміру. Для кожного показника має бути встановлена періодичність виміру даних. Саме з цією періодичністю необхідно вводити планові та фактичні значення.

Кожен показник має вбудовану індикаторну лінійку, яка відповідно до обраного періоду показує положення фактичного значення показника в інтервалі між мінімальним і максимальним значеннями (рис. 4).

Рис. 2. Система моніторингу основних показників економічного стану промислових підприємств

Складність вибору системи показників пов'язана зі спробою врахувати інтереси багатьох груп зацікавлених осіб. Надаючи доступ користувачам до результатів діяльності підприємств ГМК України через набір фінансових і нефінансових показників, менеджмент прагне, щоб ці результати, по-перше, задовольнили очікування користувачів, а по-друге, були зрозумілі, показували реальний вклад, який менеджери внесли в успіх або невдачу.

Редактирование объекта 'Доля брака' из Показатели

Действия: Сохранить, Закрыть

График: Детализация

№ п/п: 0

Название: Доля брака

Временной горизонт: Опережающий

Периодичность: Месяц

Единица измерения: Проценты

Точность: 2

Минимальное значение: 0

Максимальное значение: 50

Целевое значение: 2

Целевая дата: 01.01.2013

Нижнее допустимое отклонение:

Верхнее допустимое отклонение: 1

Нижнее критическое значение:

Верхнее критическое значение: 20

Ответственный за ввод значений:

Рассчитываемый: ☒

Механизм использования формулы: Для плановых и фактических значений

Формула: $100 * ([\text{Количество ТМЦ с браком}] + [\text{Количество инструмента с браком}]) / ([\text{Количество закупленных ТМЦ}] + [\text{Количество закупленного инструмента}])$

*Тип показателя: Показатель

Скрывать в копилке: ☐

Значения показателя | Состав | Нормативно-справочные документы | Контролирующие лица | Процессы | Цели

Создать показатели за период: Детализация значения | Список измерений

Статус	Период	План	Нижнее до..	Верхнее до..	Нижнее кр..	Верхнее кр..	Факт	Тренд	Индикаторная линейка
●	Январь 2010	7,14	7	1		20	6,67		<div></div>
●	Февраль 2010	7,14	7	1		20	7,27	↑	<div></div>
●	Март 2010	7,14	7	1		20	5,08	↓	<div></div>

Рис. 3. Приклад визначення параметрів показника «Частка браку» в моделі корпоративної системи показників управління за умов функціонування систем класу ERP

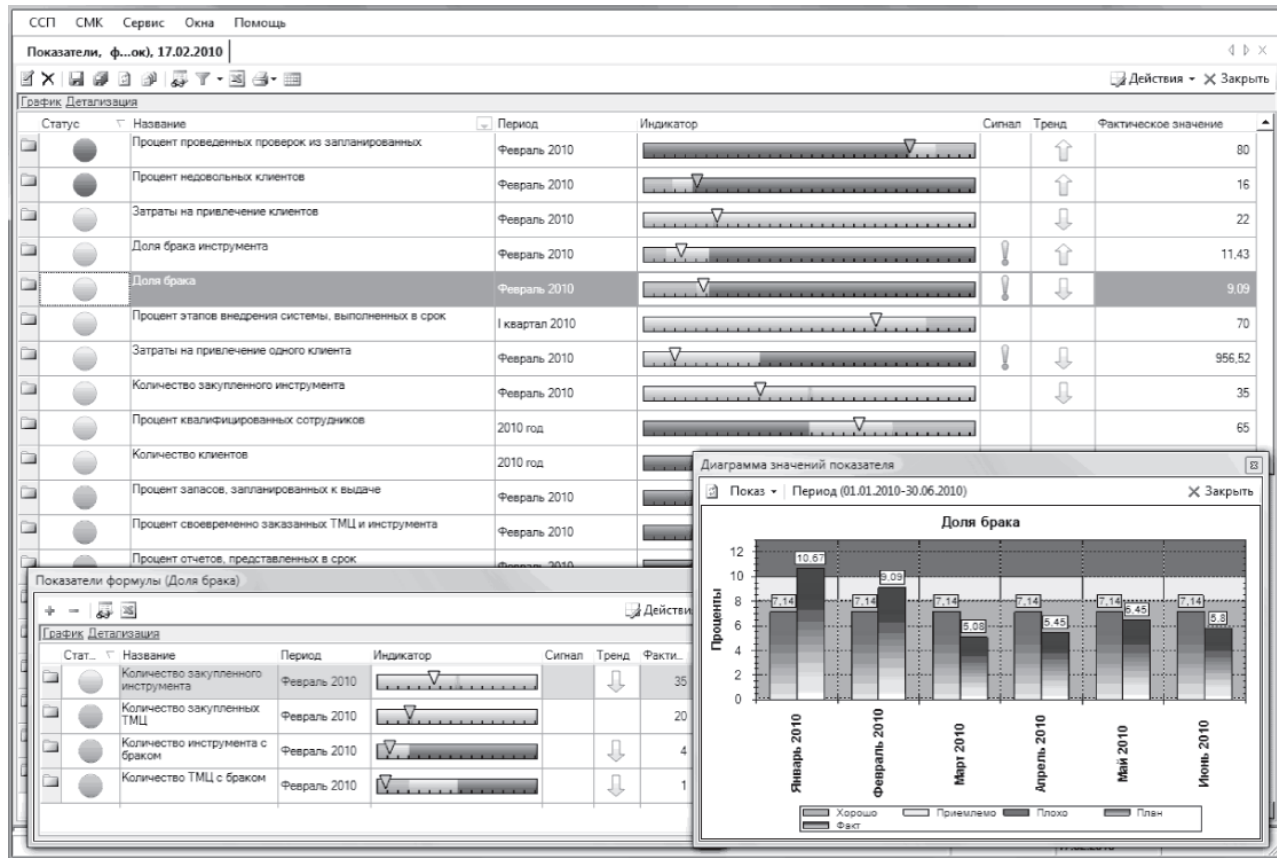

Рис. 4. Приклад вбудованої індикаторної лінійки в моделі корпоративної системи показників управління за умов функціонування систем класу ERP

Реалізація зазначеної системи моніторингу на підприємствах ГМК України може бути використаною частково також Державною податковою службою в межах нового сервісу – «горизонтальний моніторинг», який передбачає повне та своєчасне розкриття інформації платником податків.

Корпоративна стратегія розвитку підприємств ГМК України має бути спрямована на створення і посилення своїх компетенцій, а також розвиток її динамічних здібностей.

Стратегічне сценічне планування розвитку промислового підприємства, що ґрунтується на ключовій компетенції, дозволяє визначити оптимальний варіант із безлічі можливих з урахуванням прийнятих обмежень. Це передбачає:

- комплексний облік основних чинників, що впливають на формування плану: соціально-економічних умов, тенденцій науково-технічного прогресу, потреби в продукції, технологічних процесів тощо;
- можливість порівняльної оцінки за обраним критерієм варіантів розвитку, спеціалізації та розміщення виробництва, що забезпечить досягнення поставлених цілей.

Постановка і вирішення завдань розвитку, спеціалізації та розміщення виробництва, як правило,

дозволяють у комплексі визначати наступні характеристики ключової компетенції:

- розміщення, розмір і спеціалізацію виробничих об'єктів;
- технологію виробництва (вибір з можливих варіантів);
- економічну доцільність реконструкції, технічного переозброєння або подальшої експлуатації виробничого об'єкта;
- наявність розвиненої транспортної інфраструктури;
- оцінка ресурсів і продукції.

Хамел Г. і Прахалад К. К. виділяють наступні ознаки ключових компетенцій:

- цінність для споживача;
- диференціація конкурентів;
- кругозір [10, с. 178-184].

Сучасні тенденції під час розроблення програм стратегічного розвитку підприємств гірничо-металургійного комплексу вимагають розширити тлумачення «ключових компетенцій» промислового підприємства як об'єкта управління й основи стійкої конкурентної переваги. Пропонується визначати ключові компетенції як неімітовані конкурентами параметри внутрішнього середовища, що базуються на основі

ефективної взаємодії елементів людського й організаційного капіталу, перетворюють чинники тимчасової конкурентної переваги і забезпечують зростання ринкового капіталу на підставі формування стійких конкурентних переваг підприємства.

«Система ключових компетенцій» підприємства є комплексом взаємопов'язаних напрямків для досягнення стійкої конкурентної переваги підприємства, його стратегії за видами, рівнями і критеріями розвитку ключових компетенцій ГМК України (рис. 5).

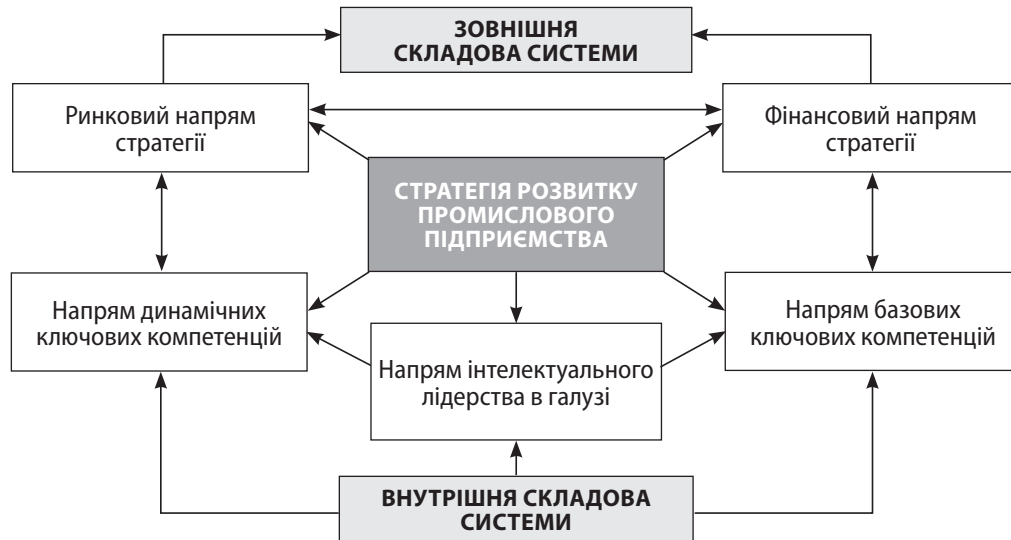

Рис. 5. Система ключових компетенцій підприємства ГМК України

Внутрішня складова – це знання, навички, здібності, технології та інші елементи людського й організаційного капіталу, що створюють у взаємодії основні види ключових компетенцій підприємства. Зовнішня складова – це елементи ринкового капіталу підприємства, це «зовнішній» прояв ключових компетенцій [11, с. 1074].

Висновки

Порядок упровадження системи моніторингу економічних показників промислового підприємства в межах аналітичного забезпечення процесу

економічного обґрунтування прийняття управлінських рішень має першочергове значення серед чинників і умов, що забезпечують економічне зростання.

Розроблення сучасної методології аналізу здатна забезпечити позитивний розвиток ГМК України. Тенденції економічного зростання на основі впровадження в практику роботи промислових підприємств інструментів ефективного управління стає актуальним завданням, оскільки застосування сучасних управлінських інструментів є на даний час важливим чинником розвитку будь-якої організації.

1. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Білик М.С. Структуризація економічного аналізу діяльності підприємства: управлінський підхід [Електронний ресурс] / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, М.С. Білик. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/natural/VNULP/menegment/2007_606/77.pdf.
2. Вагнер Г. Основы исследования операций [пер. с англ. Б.Т. Вавилова] / Г. Вагнер - Том.1 – М.: Мир, 1972. – 335 с.
3. Кузьмінський А. М., Сопко В. В., Загородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: [підручник] / А.М. Кузьмінський, В. В. Сопко, В. П. Загородній. – К.: Вища школа, 1993. – 223 с.
4. Бессараб А. И., Сопко В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий хлебопекарной промышленности / А. И. Бессараб, В.В. Сопко – М.: Пищевая промышленность, 1976. – 182 с.
5. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз: історія та тенденції розвитку: [монографія] / І. Д. Лазаришина. – Рівне: УДУВГП, 2002. – 182 с.
6. Економічний аналіз: [навч. посібник] / М. А. Болюх, В.З. Бурчевський, М. І. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.

7. Болквдзе И. Р. Концепция системы мониторинга экономического состояния промышленного предприятия [Электронный ресурс] / И. Р. Болквдзе // Экономика России: основные направления совершенствования: межвузовский сборник научных трудов. – 2005. – № 5. – Режим доступу: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn05/03.shtml?printversion>.
8. Уілсон Ед. Моніторинг і аналіз мереж. Методи виявлення несправностей / Ед Уілсон. – М.: Лорі, 2002. – 350 с.
9. Mak Y.T., Ong P.E. Changes in Ownership structure and Board Structure after Initial Public Offering [Електронний ресурс] / Y.T. Mak, P.E. Ong // FEN Governance Working Paper Series. – 1999. – Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=160848
10. Хамел Г., Прахалад К. К. Конкурируя за будущее. Создание рынков завтрашнего дня / Г. Хамел, К. К. Прахалад; [пер. с англ.]. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. – 288 с.
11. Белякова Г. Я., Сумина Е. В. Ключевые компетенции как основа устойчивого конкурентного преимущества предприятия / Г.Я. Белякова, Е.В. Сумина // Исследовано в России. – 2005. – С. 1070–1080.

Дата подання рукопису: 07.10.2012 року.